

## Wstęp

Z dniem 1 stycznia 2003 roku Miasto Wałbrzych po 4 latach funkcjonowania, jako jednostka samorządu gminnego na prawach powiatu, powróciło do poprzedniego statusu prawnego, a więc funkcjonuje według zasad ustrojowych określonych w ustawie o samorządzie gminnym. W okresie minionych 4 lat ustawodawca wielokrotnie nowelizował zarówno gminną ustawę ustrojową, jak też szereg innych ustaw zawierających normy prawne ochraniające interesy obywateli. Istotą tych zmian jest decentralizacja wielu zadań na szczebel gminny, co jest niewątpliwie następstwem zmniejszania się opiekuńczej roli państwa w związku z transformacją jego ustroju społeczno-gospodarczego.

Wejście w życie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143) wprowadziło również istotne zmiany w dotychczasowych rozwiązaniach prawnych w obszarze pomocy społecznej, którą realizują gminy. Na gminy został bowiem nałożony obowiązek realizowania aktywnych form polityki społecznej, które mają poprawić jakość życia lokalnej społeczności.

W tych uwarunkowaniach prawnych realizowanie aktywnych form polityki społecznej stało się obowiązkiem, a nie programem woli politycznej. Przesądza o tym art. 17 ust.1 nowej ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która obowiązuje od 1 maja 2004 r. Przepis ten stanowi bowiem, że „**opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka** – jest obowiązkowym zadaniem własnym gminy”.

Przedstawiony wyżej stan prawny odnoszący się do obecnego statusu gminy i jej nowych zadań obligatoryjnych powoduje potrzebę opracowania i realizacji zadań p.n. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Wałbrzycha w określonym przedziale czasowym.

## I. Priorytety Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Istotą funkcjonowania społeczności jest jej zdolność do realizowania swoich celów oraz potrzeb w sposób zapewniający przeżycie i samorealizację jej członków. Dla funkcjonalności społeczeństwa, tj. dla spełnienia jego podstawowych oczekiwań muszą istnieć:

- **zasoby własne:** pieniądze, mieszkanie, żywność, opieka domowa i instytucjonalna, odzież, środki komunikacji, dostęp do ochrony zdrowia oraz wiedza, inicjatywa, pomysłowość.
- **systemy wsparcia:** uruchamiane w sytuacjach pojawienia się problemów społecznych lub gdy indywidualna osoba bądź grupa z różnych powodów znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, której nie można przezwyciężyć w granicach posiadanych możliwości i uprawnień.

W razie pojawienia się trudności i niemożności przezwyciężenia ich we własnym zakresie, nasze ustawodawstwo zobowiązuje organy administracji publicznej do podejmowania różnych działań socjalnych, m.in. udostępnienie systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych, umożliwiających zaspokajanie najniezbędniejszych potrzeb życiowych oraz bytowych odpowiadających godności człowieka. Obowiązek ten definiuje art. 3 ustawy o pomocy społecznej.

Transformacja ustroju społeczno-gospodarczego Państwa zmieniła w istotny sposób warunki życia społeczeństwa. Pojawiła się nierównowaga w zaspokajaniu podstawowych potrzeb, postępujące zróżnicowanie mieszkańców według dochodów z tendencją powiększania się grupy społecznej, która potrzebuje różnego rodzaju wsparcia.

W mieście Wałbrzych, ze względu na likwidację dominującego typu gospodarki, tj. górnictwa

węglowego, długotrwałe bezrobocie pociągnęło za sobą lawinę skutków, które spowodowały znaczny spadek aktywności społecznej dość licznej grupy w różnym stopniu zagrożenia, aż do pojawienia się grup szczególnego ryzyka tj. grup, które bez odpowiedniego systemu wsparcia nie będą mogły wejść na rynek pracy i powrócić do czynnego życia zawodowego. Szacuje się, że w Wałbrzychu jest około 7.000 takich osób (dane na koniec 2003 r.), którym ustawa zapewnia wsparcie społeczne.

Istniejący stan rzeczy nakazuje zatem przyjęcie i realizację priorytetów które powinny:

- zredukować niepewność,
- doprowadzić do osiągnięcia przez społeczność zdolności radzenia sobie z trudnościami przy pomocy różnych form wsparcia.

### ***Priorytety gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych:***

- ***Kształtowanie świadomego i odpowiedzialnego społeczeństwa zdolnego do rozwiązywania swoich problemów życiowych.***
- ***Realizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych w celu integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.***
- ***Budowa gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.***

Priorytety te, będą realizowane poprzez następujące programy:

- 1 1. pomocy społecznej,
- 2 2. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,
- 3 3. profilaktyki i promocji zdrowia,
- 2 4. edukacji publicznej,
- 3

### **II. Cele strategiczne poszczególnych programów**

#### **II.1. Program pomocy społecznej.**

##### **II. 1.1. WSTĘP**

Pomoc społeczna nie działa w próżni. Jej rolę, miejsce i znaczenie wyznacza przede wszystkim sytuacja społeczno – ekonomiczna i rozwój gospodarczy. W Polsce nie ma jeszcze obecnie ostatecznego kształtu docelowego modelu pomocy społecznej, a jej działania skierowane są na doraźne załatwianie pojawiających się problemów.

W sytuacji, kiedy większość rodzin korzysta z pomocy z powodu bezrobocia, a perspektywy zatrudnienia są nikłe, nie można oczekiwać, że pomoc społeczna zrealizuje swój podstawowy cel, jakim jest zasada pomocniczości, zakładająca takie uzupełnianie możliwości i wysiłków jednostki i rodziny, aby doprowadzić do stanu w którym mogą one w sposób niezależny zaspokajać swoje potrzeby.

Brak długofalowej strategii działań, określenia zakresu pomocy społecznej i stabilizacji prawa powoduje brak stabilizacji struktur organizacyjnych, przyznawanie i odbieranie uprawnień do świadczeń, niepewność i chaos.

Obecny system pomocy społecznej oparty jest w większości na wydawaniu budżetowych pieniędzy zgodnie z ustaleniami centralnymi. Udział świadczeń fakultatywnych w całości świadczeń systematycznie maleje, a rola ośrodków pomocy społecznej coraz bardziej sprowadzona jest do roli kasjera, wypłacającego określone ustawowo, w określonej wysokości świadczenia – bez żadnej możliwości ich skorelowania z potrzebami.

W ciągu ponad trzynastu lat funkcjonowania pomocy społecznej w kraju zaszły w niej

głębokie zmiany, których na etapie tworzenia podstaw pomocy instytucjonalnej nikt nie przewidywał. Trzeba też mieć świadomość tego, że czekające nas i zapowiadane zmiany w formie i treści pomocy społecznej, również w kontekście wejścia Polski do grupy krajów Unii Europejskiej, muszą spowodować szereg perturbacji, zawirowań i konieczności wprowadzania głębokich korekt i szybkich reakcji na pojawiające się problemy.

Pomoc społeczna jest ze swej natury usługowa, a jej zakres wynika z wielu uwarunkowań, w jakich funkcjonuje. Jest ona znaczącym elementem złożonego systemu świadczeń, służących pomocą ludziom w sytuacjach losowych. Pomoc społeczna z założenia uzupełnia inne części systemów zabezpieczenia społecznego, pełni również funkcję wyrównującą deficyty innych systemów. Często przyjmuje nowe zadania /dodatki mieszkaniowe, profilaktyka uzależnień, zatrudnienie socjalne/, przygotowuje, na podstawie obserwowanych tendencji i trendów, grunt pod nowe, lepsze rozwiązania prawno – organizacyjne /renty socjalne, świadczenia rodzinne/.

Główne zadania pomocy społecznej, jakim jest szeroko rozumiana praca socjalna, zepchnięta została na margines działalności ośrodków pomocy i jej formuła od lat nie jest rozwijana, co wynika głównie z przesuwania do pomocy społecznej coraz nowych zadań i dodatkowe obciążanie pracowników bez zwiększania ich ilości. Pracownik socjalny staje się w coraz większym stopniu urzędnikiem, przyjmującym wnioski i inne „kwity” od ubiegających się o świadczenia i wypełniającym coraz bardziej rozbudowane formularze wywiadów, protokołów i oświadczeń.

Mając świadomość powyższych uwarunkowań, można podjąć próbę określenia, co jest najbardziej niezbędne i celowe do tego, aby jak najlepiej przygotować się do czekających zadań, mieć odpowiednie warunki i możliwości do ich realizacji.

Główne cele i zadania pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej, postanawiając jednocześnie, że pomoc organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Kształtowanie lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, przebudowa systemu pomocy społecznej wymaga określenia podstawowych wartości i celów, do których jako społeczność lokalna chcemy zmierzać.

Wartościami, którymi należy się kierować przy tworzeniu lokalnego programu pomocy społecznej są:

- harmonijny rozwój człowieka,
- aktywny udział w kształtowaniu swojego życia,
- prawo do dokonywania wyborów i ponoszenia ich konsekwencji,
- partnerstwo i podmiotowość.

## **II. 1.2. PRIORYTETY PROGRAMOWE**

1. umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia,
2. zapobieganie powstawaniu takich sytuacji,
3. zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
4. doprowadzenie w miarę możliwości do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Z celów tych wynikają następujące funkcje pomocy społecznej:

1. wsparcie samopomocy,
2. uzupełnianie posiadanego dochodu,
3. usamodzielnienie i integracja ze środowiskiem,
4. profilaktyka.

## CELE STRATEGICZNE PROGRAMU POMOCY SPOŁECZNEJ

| <b>Cel 1. Kształtowanie samodzielności i odpowiedzialności wśród korzystających z pomocy społecznej, stymulowanie aktywności.</b>                                    |                                                                                                       |                                                                              |                        |                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                         | <b>Sposób wykonania</b>                                                                               | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                                          | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                                   |
| 1. Realizacja programów edukacyjnych w szkołach i systemie pozaszkolnym ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rynku pracy.                                           | Inicjowanie przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie działań we współpracy z Urzędem Pracy i szkołami    | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe | Praca ciągła           | Analiza ilości uczestników i placówek realizujących programy. Monitorowanie ilości i jakości publikacji prasowych, radiowych i telewizyjnych. |
| 2. Działania edukacyjne dla osób objętych pomocą społeczną ułatwiające wychodzenie ze stanu ubóstwa, bezdomności oraz zapobiegające zjawisku „dziedziczenia biedy”.. | Szerokie wprowadzanie systemu kontraktów zobowiązujących do współdziałania w poprawie swojej sytuacji | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                              | Praca ciągła           |                                                                                                                                               |
| 3. Promowanie aktywnych postaw w rozwiązywaniu egzystencjonalnych problemów życia rodzinnego.                                                                        | Kampanie w środkach masowego przekazu                                                                 | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, prasa, radio, telewizja                     | Praca ciągła           |                                                                                                                                               |

| <b>Cel 2. Uzupełnianie możliwości i wysiłków jednostki i rodziny, aby doprowadzić do stanu, w którym będą mogły one w sposób niezależny zaspokajać swoje potrzeby.</b> |                                                       |                                                          |                              |                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                           | <b>Sposób wykonania</b>                               | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                      | <b>Czas realizacji</b>       | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                |
| 1. Rozwój form poradnictwa i współdziałanie w tym zakresie różnego rodzaju służb społecznych.                                                                          | Szerokie współdziałanie z organizacjami pozarządowymi | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe | Praca ciągła                 | Ocena efektywności pracy placówek realizujących formy poradnictwa, analiza ilości szkoleń, uczestników i tematyki szkoleń. |
| 2. Szkolenie i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych zapewniające udzielanie fachowej i kompetentnej pomocy jednostkom i rodzinom.                              | Zgodnie z corocznymi harmonogramami szkoleń           | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                          | Praca ciągła                 |                                                                                                                            |
| 3. Doskonalenie form współdziałania z osobami korzystającymi z pomocy, podpisywanie i konsekwentne egzekwowanie realizacji umów.                                       | Poprzez różnorodne formy szkoleń pracowników          | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie – pracownicy socjalni    | od maja 2004 r. praca ciągła |                                                                                                                            |

**Cel 3. Stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami społecznymi.**

| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                                    | <b>Sposób wykonania</b>                                                                               | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                      | <b>Czas realizacji</b>   | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Tworzenie warunków do ścisłej współpracy na szczeblu dzielnicy pracowników socjalnych z kuratorami sądowymi, policją, samorządami mieszkańców, parafiami i innymi podmiotami | Organizacja systematycznych spotkań w dzielnicach na bazie działalności wspólnot samorząd mieszkańców | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                          | Praca ciągła             | Ocena ilości i jakości współdziałania w poszczególnych dzielnicach w odniesieniu do potrzeb.<br><br>Ocena merytoryczna kadry punktów interwencyjnych. Analiza potrzeb w zakresie punktów interwencyjnych i korekta sieci |
| 2. Rozwój sieci punktów interwencyjnych oraz poszerzanie zakresów ich działań z wykorzystaniem organizacji pozarządowych jako podmiotów prowadzących.                           | Zlecanie organizacjom pozarządowym w drodze konkursów ofert                                           | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe | od 2005 r.               |                                                                                                                                                                                                                          |
| 3. Ścisła współpraca pracowników socjalnych ze szkołami, rozwój sieci świetlic środowiskowych.                                                                                  | Organizacje spotkań pracowników socjalnych z pedagogami szkolnymi, zlecanie w drodze konkursu ofert   | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe      | od 2005 r.               |                                                                                                                                                                                                                          |
| 4. Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań interwencji kryzysowej.                                                                                               | Opracowanie zasad współdziałania, podpisanie odpowiednich porozumień                                  | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe | od 2005 r., praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                          |

**Cel 4. Zatrzymanie mechanizmów społecznego wykluczenia, zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najsłabszych i najbardziej zagrożonych grup społecznych.**

| <b>Zadania w ramach celu</b> | <b>Sposób wykonania</b> | <b>Odpowiedzialni za realizację</b> | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b> |
|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------|
|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                   |              |                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Tworzenie wspólnej platformy działania z organizacjami i stowarzyszeniami osób niepełnosprawnych w celu koordynacji działań. | Zgodnie z programem współdziałania z organizacjami pozarządowymi                                                                                                                    | Urząd Miejski, organizacje pozarządowe                                                                                                                            | Praca ciągła | Coroczna analiza efektywności współdziałania.<br><br>Analiza i ocena realizacji przyjętych zasad wspierania finansowego organizacji pozarządowych.<br><br>Ocena jakości systemu wsparcia osób dotkniętych dysfunkcjami społecznymi. |
| 2. Wypracowanie zasad wspierania finansowego działalności organizacji i stowarzyszeń osób niepełnosprawnych.                    | Zgodnie z programami opracowywanymi corocznie                                                                                                                                       | Urząd Miejski, organizacje pozarządowe                                                                                                                            | Praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 3. Tworzenie klimatu społecznej przychylności w najbliższym otoczeniu osób dotkniętych schorzeniami psychicznymi                | Inicjowanie kampanii medialnych                                                                                                                                                     | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe                                                                                                          | Praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 4. Poprawa jakości usług opiekuńczych.                                                                                          | Systematyczna kontrola jakości świadczonych usług                                                                                                                                   | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                                                                                                                   | Praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 5. Środowiskowe wsparcie i pomoc społeczna                                                                                      | Wspieranie działalności środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych, tworzenie warunków do powstawania kolejnych ośrodków wsparcia dla osób z upośledzeniem umysłowym | Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Wałbrzychu, stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych WEiSS | do 2008 r.   |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 6. Rozwój usług opiekuńczych dla osób dotkniętych schorzeniami psychicznymi oraz osób starszych i samotnych                     | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                                                                                                                    | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                                                                                                                   | Praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 7. Stworzenie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej możliwości kształcenia się na wszystkich poziomach nauczania                | Zapewnienie nauczyciela wspomagającego na zajęciach dydaktycznych w szkole, dowóz dzieci niepełnosprawnych do szkół                                                                 | WEiSS, ZDiK                                                                                                                                                       | Wg potrzeb   |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 8. Utworzenie schroniska dla osób bezdomnych.                                                                                   | Remont pomieszczeń po izbie wytrzeźwień. Przeniesienie Działu Profilaktyki Uzależnień i Interwencji Kryzysowej na ul. Beethovena. Przekazanie obiektu organizacji pozarządowej      | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Urząd Miejski                                                                                                                    | do 2005 r.   |                                                                                                                                                                                                                                     |
| 9. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach komunalnych                                                                 | W oparciu o najpilniejsze potrzeby społeczne                                                                                                                                        | Urząd Miejski                                                                                                                                                     | Praca ciągła |                                                                                                                                                                                                                                     |

**Cel 5. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób objętych pomocą społeczną.**

| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                          | <b>Sposób wykonania</b>                                                                     | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                      | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Współpraca z pracodawcami zmierzająca do zapewnienia miejsc pracy w pierwszej kolejności osobom korzystającym z pomocy społecznej. | Kierowanie osób korzystających z pomocy do Klubów Integracji Społecznej i robót publicznych | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                          | Praca ciągła           | <p>Analiza skuteczności przyjętych założeń w zakresie ilości osób objętych programami zatrudniania i aktywizacji.</p> <p>Analiza i ocena ilości osób uczestniczących oraz klubów i grup samopomocowych</p> |
| 2. Organizacja robót publicznych dla długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej, ułatwiających powrót na rynek pracy.        | Ustalenie formy organizacyjnej, powierzenie zadań                                           | Urząd Miejski                                            | od 2005 r.             |                                                                                                                                                                                                            |
| 3. Tworzenie i wspieranie działalności Klubów Integracji Społecznej.                                                                  | Zlecanie w drodze konkursu ofert                                                            | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe | od 2005 r.             |                                                                                                                                                                                                            |
| 4. Utworzenie Centrum Integracji Społecznej.                                                                                          |                                                                                             | Urząd Miejski                                            | od 2004 r.             |                                                                                                                                                                                                            |
| 5. Inicjowanie tworzenia grup samopomocowych wśród osób korzystających z pomocy społecznej, dotkniętych podobnymi problemami.         | We współdziałaniu z organizacjami pozarządowymi i samorządami mieszkańców                   | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                          | Praca ciągła           |                                                                                                                                                                                                            |

**Cel 6. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, grup samopomocowych i wolontariatu w realizacji zadań pomocy społecznej.**

| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                     | <b>Sposób wykonania</b>                                                                    | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>    | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wspieranie w postaci dofinansowania zadań pomocy społecznej realizowanych przez organizacje pozarządowe.      | Coroczne opracowywanie programów dofinansowania                                            | Urząd Miejski                          | Praca ciągła           | <p>Coroczna analiza programów i sprawozdań z ich realizacji w celu oceny ich efektywności.</p> <p>Systematyczne spotkania z organizacjami pozarządowymi i dokonywanie ocen współdziałania.</p> |
| 2. Powierzenie wykonywania zadań pomocy społecznej i udzielanie dotacji na sfinansowanie kosztów ich realizacji. | Coroczne opracowania programów zlecania zadań pomocy społecznej                            | Urząd Miejski                          | Praca ciągła           |                                                                                                                                                                                                |
| 3. Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w ich realizacji.            | Zgodnie z ustalonymi w programach założeniami                                              | Urząd Miejski, Organizacje pozarządowe | Praca ciągła           |                                                                                                                                                                                                |
| 4. Konsultowanie projektów aktów prawnych w dziedzinach działalności poszczególnych organizacji.                 | Występowanie do organizacji pozarządowych o opinie dotyczące projektowanych aktów prawnych | Urząd Miejski                          | Praca ciągła           |                                                                                                                                                                                                |
| 5. Tworzenie wspólnych zespołów do oceny realizacji zadań i rozwiązywania pojawiających się problemów.           | Zgodnie z programami współdziałania                                                        | Urząd Miejski, organizacje pozarządowe | Praca ciągła           |                                                                                                                                                                                                |

| <b>Cel 7. Eliminowanie źródeł społecznego niezadowolenia oraz zlej oceny pracy instytucji zajmujących się pomocą społeczną.</b>                                                                                                                              |                                                           |                                     |                        |                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                                                                                                                 | <b>Sposób wykonania</b>                                   | <b>Odpowiedzialni za realizację</b> | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                             |
| 1. Dostosowanie struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie do nowych uregulowań prawnych.                                                                                                                                                   | Dokonanie odpowiednich zmian w regulaminie organizacyjnym | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie     | Praca ciągła           | Analiza i ocena efektywności szkoleń, ich bieżąca korekta zgodnie z potrzebami.<br><br>Ocena merytoryczna kadry pracowników socjalnych. |
| 2. Intensyfikacja szkoleń dla pracowników socjalnych wspólnie z innymi podmiotami: policją, strażą miejską, kuratorami sądowymi, urzędem pracy, sądami, organizacjami pozarządowymi itp. w celu poprawy jakości pracy.                                       | Zgodnie z opracowywanym corocznie harmonogramem           | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie     | Praca ciągła           |                                                                                                                                         |
| 3. Organizacja szkoleń specjalistycznych dla pracowników socjalnych w zakresie pracy z grupami klientów pomocy społecznej dotkniętymi określonymi dysfunkcjami typu: bezrobocie, bezdomność, alkoholizm i narkomania, choroby psychiczne, niepełnosprawność. | Zgodnie z opracowywanym corocznie harmonogramem           | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie     | Praca ciągła           |                                                                                                                                         |
| 4. Poprawa warunków obsługi klientów poprzez zakończenia I etapu remontu budynku przy ul. Beethovena 1-2.                                                                                                                                                    | Zapewnienie środków na remont                             | Urząd Miejski                       | 2004 r.                | Analiza ilości i jakości publikacji na temat możliwości i warunków uzyskiwania pomocy.                                                  |
| 5. Zakup odpowiedniego sprzętu komputerowego i sprzętu ułatwiającego i przyspieszającego załatwianie indywidualnych spraw ludzi.                                                                                                                             | Zgodnie z odpowiednimi procedurami przetargowymi          | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie     | 2004 r.                |                                                                                                                                         |
| 6. Szerokie informowanie społeczeństwa poprzez media o możliwościach, warunkach i formach uzyskiwania pomocy społecznej.                                                                                                                                     | Systematyczna kampania informacyjna w mediach             | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie     | Praca ciągła           |                                                                                                                                         |

## **II. 2. Program profilaktyki i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.**

### **II. 2.1. WSTĘP**

Model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Gminy, z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swoich społeczności oraz o dostępnych zasobach, mogą tym samym przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnych społeczności. Ustawodawca stanowi, że „**prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy**” (art. 4<sup>1</sup> ust.1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości

i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwanej dalej ustawą).

W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13<sup>1</sup> i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela posiłkowego.
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Kluczowym aktem prawnym na podstawie, którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań jest **gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalany corocznie przez radę gminy** (art. 4<sup>1</sup> ust.2 ustawy). Zadania ujęte w gminnym programie są inicjowane przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, powoływaną przez prezydenta miasta w drodze zarządzenia.

Ustawa wskazuje gminom źródła pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań. „W celu pozyskania dodatkowych środków na prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych gminy pobierają opłatę za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych” (art.11<sup>1</sup> ustawy). Opłata ta stanowi dochód gminy, który w całości jest przekazywany na realizację ww. zadań. Zgodnie z art.18<sup>2</sup> cytowanej ustawy dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych „wykorzystywane będą na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i nie mogą być przeznaczane na inne cele” Oznacza to, że środki pochodzące z opłat są ściśle powiązane z finansowaniem zadań gminnego programu i nie można ich wykorzystać na inne zadania, nie mające z nim merytorycznego związku.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 roku, podstawę do działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii stanowi Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii uchwalony przez Radę Ministrów.

Program zawiera zadania w trzech podstawowych obszarach:

- profilaktyki,
- leczenia, rehabilitacji i ograniczania szkód zdrowotnych,
- ograniczania podaży.

Zadania dla gmin wynikające z ww. dokumentów skoncentrowane są na rozwijaniu i popieraniu działalności edukacyjnej, informacyjnej i kulturalnej podejmowanej w celu informowaniu społeczeństwa o szkodliwości narkomanii oraz prowadzeniu działalności wychowawczej i zapobiegawczej polegającej m.in. na:

1. Promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia.
2. Informowaniu o szkodliwości środków i substancji psychoaktywnych, których używanie może

prorowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach.

Celem określenia stanu problemów alkoholowych w Wałbrzychu, od 1997 roku prowadzone jest monitorowanie problemów alkoholowych i narkotycznych na terenie miasta Wałbrzycha. W 2002 roku zakres badań został poszerzony o problemy przemocy i agresji wśród młodzieży.

## II. 2.2. PRIORYTETY PROGRAMOWE

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkotycznych,
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów alkoholowych i narkotycznych,
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami,
4. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców Wałbrzycha w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.

### CELE STRATEGICZNE PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

| Cel 1. Ograniczanie i zmiana struktury picia napojów alkoholowych                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                        |                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zadania w ramach celu                                                                                                                                                     | Sposób wykonania                                                                                                                                                                                | Odpowiedzialni za realizację                                                                                           | Czas realizacji                           | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego                                                                                                                                                                                                                                 |
| 1. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych                                                                                     | - Organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych,<br>- Drukowanie ulotek i materiałów informacyjnych                                                                                | Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych<br>Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                | Praca ciągła                              | -Analizowanie wyników kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych<br>- Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.<br>-Analizowanie przypadków cofnięcia zezwoleń oraz interwencji straży miejskiej wobec naruszenia warunków sprzedaży alkoholu |
| 2. Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, a w szczególności sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. | Podejmowanie wspólnych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez członków miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i Straż Miejską.                                   | Dział Działalności Gospodarczej i Koncesji UM<br>Straż Miejska<br>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych | Praca ciągła                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 3. Podejmowanie interwencji w przypadku złamania zakazów reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży napojów nieletnim i nietrzeźwym.                          | Składanie do organów policji wniosku o wszczęcie postępowania w przypadku złamania zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim i nietrzeźwym.. | Dział Działalności Gospodarczej i Koncesji UM<br>Straż Miejska<br>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych | W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

### Cel 2. Wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży

| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                                                                                                           | <b>Sposób wykonania</b>                                                         | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                                          | <b>Czas realizacji</b>             | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wdrażanie nowych, w tym stymulujących aktywność społeczności lokalnej programów profilaktycznych w szkołach, uczenie umiejętności służących zdrowemu trybowi życia.                                                                                 | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie Placówki oświatowe                           | Zgodnie z podpisanymi umowami      | - Analizowanie ilości dzieci, młodzieży i nauczycieli uczestniczących w programach profilaktycznych<br>- Analiza i ocena ilości szkół i placówek opiekuńczo-wychowawczych, w których prowadzone są programy profilaktyczne<br>- Stała analiza pracy środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, ich wyposażenia oraz zatrudnionej kadry.<br>- Analiza zawartości programowych pozalekcyjnych zajęć sportowych w szkołach, ich zgodności z zadaniami programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych |
| 2. Wsparcie programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież i skierowanych do grup rówieśniczych                                                                                                                               | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie Placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze. | Zgodnie z podpisanymi umowami      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 3. Prowadzenie programu profilaktyczno-edukacyjnego dla dzielnic                                                                                                                                                                                       | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                              | Zgodnie z podpisanymi umowami      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 4. Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych jako element programów psychoprofilaktycznych w szkołach.                                                                                                                                               | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie Placówki oświatowe                           | Zgodnie z podpisanymi umowami      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 5. Doskonalenie pracy środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych jako placówek wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin alkoholowych oraz tworzenie środowiskowych klubów młodzieżowych na terenie poszczególnych dzielnic. | Na podstawie kontroli placówek, wyciąganych wniosków i przeprowadzanych analiz. | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe   | Rokrocznie zgodnie z Harmonogramem |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

**Cel 3. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu (w szczególności przeciwdziałania przemocy w rodzinie).**

| <b>Zadania w ramach celu</b> | <b>Sposób wykonania</b> | <b>Odpowiedzialni za realizację</b> | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b> |
|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------|
|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                      |                                                                                                 |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wspieranie specjalistycznych miejsc pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie poprzez działalność punktów interwencji kryzysowych i punktów „Niebieskiej Linii”, punktów interwencyjnych wobec sprawców przemocy domowej, grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                     | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Instytucje i organizacje pozarządowe                         | Zgodnie z podpisanymi umowami | - Analiza pracy placówek prowadzących działalność konsultacyjną i interwencyjną dla ofiar przemocy domowej.<br>- Ocena merytoryczna kadry pracującej z ofiarami przemocy domowej<br>- Ocena efektywności pracy specjalistycznych placówek udzielających pomocy osobom szczególnie zagrożonym przemocą w rodzinie<br>- Ocena efektywności kampanii edukacyjnych (ilość uczestników, adekwatność programu do zakresu tematycznego kampanii itp.) |
| 2. Tworzenie specjalistycznych miejsc pomocy dla osób szczególnie zagrożonych przemocą w rodzinie.                                                                                                                                                                   | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                     | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Instytucje i organizacje pozarządowe                         | Zgodnie z opisanymi umowami   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 3. Zbudowanie lokalnej koalicji osób, służb, instytucji i organizacji w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.                                                                                                                                                | Zadanie będzie inicjowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>MKRPA<br>Instytucje, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne | Zgodnie z podpisanymi umowami |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 4. Organizowanie lokalnych kampanii edukacyjnych angażujących lokalne media i znane postacie na temat zatrzymywania przemocy w rodzinie.                                                                                                                             | Zgodnie z opracowanym corocznie harmonogramem                                        | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Instytucje organizacje pozarządowe                           | Praca ciągła                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 5. Prowadzenie procedury interwencyjnej w sprawach przemocy domowej „Niebieskiej Karty” w policji, pomocy społecznej i miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.                                                                                       | Zgodnie z obowiązującym w tym zakresie zasadami.                                     | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych         | Praca ciągła                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

**Cel 4. Zwiększanie skuteczności i dostępności terapii poprzez stosowanie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotycznych.**

| Zadania w ramach celu | Sposób wykonania | Odpowiedzialni za realizację | Czas realizacji | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego |
|-----------------------|------------------|------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------|
|-----------------------|------------------|------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------|

|                                                                                                                |                                                                                                       |                                                                         |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Podpisywanie kontraktów terapeutycznych jako gwarancji skutecznego zakończenia programu terapeutycznego.    | Kontrakty będą podpisywane z podopiecznymi pomocy społecznej jako warunek otrzymania pomocy socjalnej | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                         | Praca ciągła                  | - Analiza ilości pacjentów placówek leczenia odwykowego, którzy po ukończeniu terapii utrzymują abstynencję przez ponad rok.<br>- Analiza liczby przeszkolonych lekarzy, terapeutów i instruktorów terapii, zatrudnionych w placówkach leczenia odwykowego<br>- Analiza efektywności pracy punktów konsultacyjnych, oraz kwalifikacji zatrudnionych w nich osób |
| 2. Zwiększanie dostępności oddziaływań terapeutycznych w specjalistycznych placówkach leczenia odwykowego.     | Zlecenie placówkom leczenia odwykowego                                                                | Placówki leczenia odwykowego                                            | Zgodnie z podpisanymi umowami |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników leczenia odwykowego.                                        | Zlecenie placówkom leczenia odwykowego                                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                         | Zgodnie harmonogramem         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 4. Wspieranie kontynuacji terapii w postaci zajęć z zakresu psychoterapii pogłębionej.                         | Zlecenie placówkom leczenia odwykowego                                                                | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                         | Zgodnie z podpisanymi umowami |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 5. Prowadzenie internetowych punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych. | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                                      | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Instytucje i organizacje pozarządowe |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

**Cel 5. Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych i osób fizycznych realizujących zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.**

| Zadania w ramach celu                                                                                                                    | Sposób wykonania                                        | Odpowiedzialni za realizację                                            | Czas realizacji  | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Tworzenie grup eksperckich celem wspomagania działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych.                    | Grupy będą powoływane w miarę potrzeb                   | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie<br>Instytucje i organizacje pozarządowe | I połowa 2004 r. | -Ocena działalności lokalnej koalicji trzeźwościowej<br>-Liczba zespołów konsultacyjno-ekspertkich wspierających realizację zadań programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych<br>-Ocena efektywności wspierania działalności merytorycznej organizacji pozarządowych |
| 2. Wspieranie działalności merytorycznej prowadzonej na rzecz społeczności lokalnej, realizowanej przez organizacje pozarządowe.         | Organizowanie otwartych konkursów ofert oraz przetargów | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                         | Praca ciągła     |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 3. Organizowanie szkoleń dla realizatorów programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. | Zgodnie z harmonogramem przyjmowanym corocznie          | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie                                         | Praca ciągła     |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

**Cel 6. Monitorowanie problemów alkoholowych i narkotycznych poprzez organizowanie badań, sondaży, diagnoz, pozwalających dokonać oceny aktualnego stanu problemów alkoholowych, narkotycznych oraz efektywności podejmowanych działań.**

| Zadania w ramach celu | Sposób wykonania | Odpowiedzialni za realizację | Czas realizacji | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego |
|-----------------------|------------------|------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------|
|-----------------------|------------------|------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                           |                                                              |                                 |                          |                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Prowadzenie stałego systemu informacji na temat działań podejmowanych na terenie miasta w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień. | Wydawanie biuletynu informacyjnego.<br>Współpraca z mediami. | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie | Praca ciągła             | Monitorowanie ilości i jakości publikacji prasowych, radiowych i telewizyjnych na temat czynników ryzyka oraz metod rozwiązywania problemów alkoholowych |
| 2. Kontynuowanie badań pn. „Monitorowanie problemów alkoholowych i narkotycznych na terenie miasta Wałbrzycha”.                           | Zlecenie wykonania usług wyspecjalizowanej jednostce         | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie | Co dwa lata od 2004 roku |                                                                                                                                                          |
| 3. Współpraca z wałbrzyskimi szkołami wyższymi w zakresie badań nad problemami alkoholowymi, narkotycznymi i przemocy w rodzinie.         | Podpisanie porozumień                                        | Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie | Praca ciągła             |                                                                                                                                                          |

## **II. 3. Programy profilaktyki i promocji zdrowia**

### **II. 3.1. WSTĘP**

Gmina Wałbrzych zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym realizuje zadania publiczne obejmujące zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie **ochrony zdrowia**.

***Celem strategicznym samorządowej działalności na najbliższe lata w sferze ochrony zdrowia mieszkańców jest monitorowanie zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz podejmowanie zadań z zakresu zdrowia publicznego, które umożliwią jednostkom i grupom społecznym zachowanie stanu zdrowia i jego poprawę, poprzez świadome oddziaływanie na styl życia i warunki środowiskowe.***

Zadania z zakresu organizacji podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej realizowane są przez publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, w tym praktyki lekarza rodzinnego oraz indywidualne praktyki lekarskie i pielęgniarstwa w ramach zawartych umów z Narodowym Funduszem Zdrowia na podstawie ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Gmina Wałbrzych nie jest organem założycielskim, po zlikwidowaniu w 2002 roku Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wałbrzychu, dla żadnego zakładu opieki zdrowotnej.

W wyniku przeprowadzonego w latach 1999 -2002 procesu restrukturyzacji ZZOZ-u, powstały niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, wraz z pozostałymi podmiotami medycznymi udzielają mieszkańcom świadczeń zdrowotnych oraz sprawują profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą w miejscu ich nauczania i wychowania (m.in. realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych w placówkach oświatowych). Prawidłowe funkcjonowanie opieki zdrowotnej, ma zapewnić odpowiedni poziom dostępności i jakości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz ma na celu zmniejszenie umieralności z powodu chorób nowotworowych oraz chorób serca i układu krążenia.

Od kilku lat samorząd miasta podejmuje działania w zakresie edukacji zdrowotnej, profilaktyki i promocji zdrowia. Na terenie miasta realizowane są miejskie programy zdrowotne przy współudziale z lokalnym środowiskiem medycznym, które są dofinansowane z budżetu samorządowego. Są to następujące programy:

- program profilaktyki chorób nowotworowych sutka,
- program profilaktyki chorób serca i układu krążenia,
- program badań ultrasonograficznych dla mężczyzn – prostaty,
- program pomocy dla ludzi chorych na choroby nowotworowe i ich rodzin w ramach paliatywnej opieki domowej,
- program przeciwdziałania gruźlicy,
- program profilaktyki stomatologicznej dla dzieci o wysokim zagrożeniu próchnicą zębów,

- *program profilaktyczny i terapeutyczny zapobiegania i eliminowania wad postawy i skrzywień bocznych kręgosłupa u dzieci i młodzieży.*

Programy te, są zgodne z celami Narodowego Programu Zdrowia.

Każdego roku odnotowuje się wysoki wskaźnik umieralności, który utrzymuje się na poziomie 10-12 osób na 1000 mieszkańców miasta.

Najczęstszą przyczyną zgonów są:

- *choroby układu krążenia (choroba niedokrwienna serca, choroba naczyniowa mózgu, miażdżyca),*
- *choroby nowotworowe (nowotwór sutka, żołądka, tchawicy, oskrzeli i płuc),*
- *choroby układu oddechowego (przewlekłe choroby dolnych dróg oddechowych),*
- *zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (wypadki komunikacyjne, upadki, samookaleczenia).*

Sytuacja ta jest odzwierciedleniem struktury ludności (starzejące się społeczeństwo) oraz negatywnego oddziaływania lokalnego przemysłu do końca lat dziewięćdziesiątych.

### II. 3. 2. PRIORYTETY PROGRAMOWE

1. Realizacja działań profilaktyki i promocji zdrowia jako drogi prowadzącej do utrzymania i do poprawy stanu zdrowia mieszkańców, z uwzględnieniem osób z grup szczególnego ryzyka.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w kreowaniu zdrowego stylu życia.
3. Budowanie systemu integracji i koordynacji zadań prozdrowotnych realizowanych na terenie miasta.
4. Wspieranie systemu opieki domowej dla przewlekłe chorych oraz paliatywnej opieki domowej.

### CELE STRATEGICZNE PROGRAMÓW PROFILAKTYKI I PROMOCJI ZDROWIA

| Cel 1. Podejmowanie przez samorząd działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia w celu utrzymania i poprawy stanu zdrowia mieszkańców, poprzez świadome oddziaływanie na styl życia i warunki środowiskowe. |                  |                              |                 |                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------|
| Zadania w ramach celu                                                                                                                                                                                            | Sposób wykonania | Odpowiedzialni za realizację | Czas realizacji | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                            |                                                                                                          |               |                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych, układu krążenia, wad postawy u dzieci i młodzieży, przeciwdziałania gruźlicy oraz profilaktyki stomatologicznej dla dzieci , ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnego ryzyka | Zlecenie w drodze konkursu ofert                                                                                                                           | Wydział Edukacji i Spraw Społecznych, Lokalne środowisko medyczne, stowarzyszenia                        | Proces ciągły | coroczna analiza liczby uczestników programów oraz ich stanu zachorowalności                                               |
| 2. Edukacja społeczeństwa w kreowaniu zdrowego stylu życia jako sposób unikania chorób                                                                                                                                                                                                       | Tworzeniu punktów edukacyjnych i konsultacyjnych przez placówki ochrony zdrowia oraz rozwijanie edukacji zdrowotnej w placówkach oświatowo – wychowawczych | Wydział Edukacji i Spraw Społecznych, OSiR, MOPR, lokalne środowisko medyczne, szkoły przedszkola, media | Proces ciągły | Dostępność i jawność informacji w prowadzonych działaniach, analiza danych                                                 |
| 3. Realizacja zadań medycyny szkolnej w placówkach oświatowych (profilaktyczna opieka zdrowotna nad dziećmi i młodzieżą, realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych).                                                                                                                     | Współdziałanie z placówkami oświatowymi, Narodowym Funduszem Zdrowia oraz ze świadczeniodawcami i posiadającymi kontrakt w zakresie higieny szkolnej       | Wydział Edukacji i Spraw Społecznych we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną, szkoły | Proces ciągły | Analiza zakontraktowanych świadczeń zdrowotnych w zakresie higieny szkolnej, analiza pracy świadczeniodawców w w szkołach. |
| 4.Budowanie lokalnej koalicji w sferze profilaktyki i promocji zdrowia                                                                                                                                                                                                                       | Zadanie będzie inicjowane przez WeiSS                                                                                                                      | WEiSS, świadczeniodawcy, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne                                         | Proces ciągły |                                                                                                                            |

| <b>Cel 2. Wspieranie działań na rzecz paliatywnej opieki domowej oraz nowotworzonego hospicjum przy ul. Krasińskiego 8 w Wałbrzychu.</b> |                                      |                                                                                         |                        |                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                             | <b>Sposób wykonania</b>              | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                                                     | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>       |
| 1. Realizacja programu pomocy dla ludzi chorych na choroby nowotworowe i ich rodzin w ramach paliatywnej opieki domowej                  | Zlecenie w drodze konkursu ofert     | Wydział Edukacji i Spraw Społecznych                                                    | Proces ciągły          | coroczna analiza liczby chorych objętych paliatywną opieką domową |
| 2. Udzielanie wsparcia finansowego w celu utworzenia miejsc hospicyjnych                                                                 | planowanie środków w budżecie Miasta | Towarzystwo Opieki Paliatywnej, Poradnia Opieki Paliatywno-Hospicyjnej, Samorząd gminny | do 2008 r.             |                                                                   |

## **II. 4. Program edukacji publicznej**

### **CEL GENERALNY**

**Budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia.**

#### **II. 4.1. WSTĘP**

Podjęmowane działania z zakresu rozwoju lokalnego powinny przyczynić się m.in. do wzmocnienia więzi wewnętrznej wspólnot lokalnych, poprawy jakości życia społeczności oraz zwiększenia zaangażowania mieszkańców i władz lokalnych w rozwój społeczno – gospodarczy naszego miasta, regionu poprzez realizację działań opartych na zasadzie partnerstwa.

Równość szans stanowi istotny element wszystkich realizowanych działań. Odnosi się w szczególności do promowania równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, do wyrównywania szans edukacyjnych i szans rynku pracy osób narażonych na wykluczenie społeczne, zaniedbywanych i niepełnosprawnych.

Istotnym zadaniem w celu osiągnięcia „sukcesu” jest zwiększenie zdolności komunikacyjnych społeczeństwa, zwiększenie motywacji do poszukiwania pracy, podniesienie samooceny, podniesienie poczucia odpowiedzialności, wyższe osobiste i zawodowe aspiracje, ogólnie zwiększenie zdolności motywacyjnych, osobistych predyspozycji i umiejętności praktycznych.

Rozwój społeczeństwa to działania skierowane na podwyższenie poziomu technologicznego poprzez podnoszenie umiejętności korzystania z nowoczesnych technik informacyjno – komunikacyjnych, aktualizowanie wiedzy o nowoczesnych formach zarządzania i organizacji pracy oraz podwyższenie poziomu wykształcenia społeczeństwa.

Utrzymujące się w naszym mieście bezrobocie, trudności związane ze znalezieniem pracy, brak możliwości realizacji swoich celów i zamierzeń osobistych i zawodowych staje się zagrożeniem rozwoju naszego miasta

Dla przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom należy przyjąć do realizacji następujące cele:

- 1) Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy (tworzenie nowych kierunków kształcenia rokujących zatrudnienie, samozatrudnienie, w mieście, w regionie)
- 2) Rozwijanie nowych metod kształcenia, kształcenia dorosłych, prowadzenia zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, realizowanie programów autorskich
- 3) Modernizacja bazy lokalowej szkół

Podstawowymi kierunkami działań, do realizacji powyższych celów powinny być:

- 1) Dbłość o wysoki poziom kształcenia
- 2) Dbłość o wysokiej klasy, nowoczesne zaplecze dydaktyczne i sportowe (dobrze wyposażone sale lekcyjne, pracownie komputerowe, sale gimnastyczne, boiska przyszkolne)
- 3) Zakup specjalistycznych pomocy dydaktycznych dla szkół
- 4) Wdrożenie sprawdzonych systemów pedagogicznych
- 5) Stała pomoc logopedyczna, psychologiczna i inna specjalistyczna w szkołach
- 6) Tworzenie nowych kierunków kształcenia rokujących zatrudnienie w mieście (regionie), ewaluacja kierunków kształcenia
- 7) Szczegółowa, ciągła analiza rynku pracy
- 8) Wprowadzenie nowoczesnego systemu kształcenia dla dorosłych
- 9) Pełne wykorzystanie szkół, bazy szkół
- 10) Upowszechnianie form edukacji pozaszkolnej młodzieży oraz upowszechnienie edukacji ludzi starszych

## **II. 4.2. PRIORYTETY PROGRAMOWE**

1. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy
2. Stwarzanie szans dla rozwoju własnej aktywności i samorealizacji młodego pokolenia
3. Przeciwdziałanie marginalizacji młodzieży
4. Atrakcyjna oferta dla aktywnie spędzających czas wolny mieszkańców miasta.

**Ad.1** Jednym z warunków prawidłowego funkcjonowania oświaty i dostosowania systemu edukacji i szkoleń do wymagań rynku pracy jest znaczący wzrost inwestycji w rozwój zasobów ludzkich, a w szczególności zwiększenie nakładów na wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesie uczenia się. Efektywny i dobrze funkcjonujący system kształcenia ustawicznego przyczynia się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób pozostających na rynku pracy, wyposaża je w umiejętność radzenia sobie w sytuacji zmian społecznych i gospodarczych, ułatwia przejście ze szkoły do zatrudnienia. Szczególną funkcję do spełnienia w procesie rozwoju systemu kształcenia ustawicznego, nowych form organizacji pracy i zwiększeniu stopy zatrudnienia mają partnerzy społeczni. Rozwój nowych przedsiębiorstw stwarza szansę na nowe miejsca pracy i zatrudnienie zwłaszcza ludzi młodych. Promocja edukacji w zakresie przedsiębiorczości i samo zatrudnienia, elastyczne formy pracy, podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw to najważniejsze zadania na najbliższe lata.

**Ad.2.** Kształtowanie aktywnych postaw obywatelskich poprzez możliwość wypowiadania opinii, podejmowania przez młodych ludzi decyzji w sprawach ich dotyczących, społeczności w której żyją. Stworzenie możliwości stałych konsultacji z młodzieżą na temat ważnych społecznie problemów. Szczególnie ważne jest to w środowisku narażony na marginalizację społeczną.

**Ad. 3.** Podejmowanie działań uświadamiających młodzież o zagrożeniach, które mogą wpływać na ich marginalizację, pobudzenie zaangażowania młodzieży do działań środowiska szkolnego, lokalnego oraz przeciwdziałanie marginalizacji. Do zagrożeń wymagających pilnego przeciwdziałania należą:

- marginalizacja młodzieży spowodowana ubóstwem i bezradnością ekonomiczną rodzin oraz nierównością szans edukacyjnych,
- nasilająca się przemoc, uzależnienia i demoralizacja młodzieży,
- wzrastające bezrobocie wśród młodzieży,
- przestępczość wśród młodzieży (w tym udział w przestępczości zorganizowanej),
- patologie w rodzinach: uzależnienia, przemoc,
- wzrastająca liczba rodzin z poważnymi trudnościami i problemami w wychowywaniu dzieci,
- zagrożenia dla zdrowia i życia związane ze stylem życia młodzieży (w tym wypadki i zagrożenie HIV/AIDS),
- patologie subkultur młodzieżowych,
- wzrost zagrożeń patologiami społecznymi wśród dzieci i młodzieży oraz pogorszenie się warunków bezpieczeństwa,
- brak przygotowania do życia w rodzinie i nieefektywny społecznie tryb życia
- brak wystarczającego powiązania profilaktyki z wychowaniem.

**Cele strategiczne programu edukacji publicznej.**

## Cel 1. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy

| Zadania w ramach celu                                                                                                | Sposób wykonania                                                                                                                                            | Odpowiedzialni za realizację           | Czas realizacji | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zadanie 1.1. Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy | a) Badanie stopnia przygotowania sześciolatków do edukacji szkolnej<br>b) Rozwój systemu kształcenia ustawicznego dorosłych, w tym kształcenia na odległość | WEiSS, placówki oświatowe, Urząd Pracy | 2004 – 2005     | Analiza ilości i jakości przygotowania, analiza ilości osób korzystających z doradztwa, szkoleń, analiza programów szkół |

### Spodziewane efekty realizacji zadania:

- Poszerzenie oferty edukacyjnej, odpowiadającej potrzebom rynku pracy,
- Wyrównanie poziomu wiedzy uczniów w zakresie nowych umiejętności kluczowych,
- Poprawa możliwości zdobywania informacji oraz samokształcenia poprzez upowszechnienie nowoczesnych technik informacyjnych z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- Umożliwienie uczniom indywidualnego planowania kariery zawodowej poprzez rozwój systemu poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- Modernizacja bazy technodydaktycznej szkół i placówek,
- Podniesienie poziomu kwalifikacji nauczycieli w zakresach odpowiadających potrzebom edukacji i rynku pracy, poprzez objęcie ich zorganizowanymi formami kształcenia, doskonalenia i doskonalenia zawodowego.

|                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                              |            |                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zadanie 1. 2. Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy | a) Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz modernizacja bazy dydaktycznej w procesie kształcenia, weryfikacji osiągnięć uczniów oraz doradztwa zawodowego<br>b) Systematyczne upowszechnienie programów na rzecz aktywizacji zawodowej i promocji przedsiębiorczości<br>c) Doskonalenie nauczycieli, osób prowadzących szkolenia oraz kadry oświatowej<br>d) Podnoszenie jakości edukacji poprzez opracowanie innowacyjnych programów nauczania<br>e) Badania dotyczące poziomu umiejętności podstawowych i innych kluczowych wskaźników edukacyjnych – budowa systemu zbierania danych i analizy | WEiSS, Urząd Pracy, placówki szkolne, instytucje szkoleniowe | Na bieżąco | Analiza pracy szkół:- programów rozwoju szkoły<br>Analiza funkcjonujących programów w placówkach |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Spodziewane efekty realizacji zadania:

- Wzmocnienie obudowy dydaktycznej
- Wprowadzenie nowych form i metod kształcenia na odległość,
- Podniesienie kwalifikacji kadry dydaktycznej prowadzącej kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych.

## Cel 2. Stwarzanie szans dla rozwoju własnej aktywności i samorealizacji młodego pokolenia

| <b>Zadania w ramach celu</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Sposób wykonania</b>                                                                                                                                                                                      | <b>Odpowiedzialni za realizację</b>                    | <b>Czas realizacji</b> | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| Zadanie 2.1.<br>Wzbudzanie aktywności wśród młodzieży                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | a) Wspieranie uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym<br>b) Promocja aktywności młodzieży<br>c) Rozwój młodzieżowego wolontariatu                                                             | WEiSS, instytucje kultury, świetlice środowiskowe      | Na bieżąco             | Analiza ilości uczestników i jakości świadczonych usług przez wolontariuszy |
| <u>Spodziewane efekty realizacji zadania:</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ułatwienie startu zawodowego młodzieży bez stażu zawodowego lub z niewielkim doświadczeniem zawodowym</li> <li>• Wspieranie samorządności uczniowskiej i innych form aktywnej edukacji do współtworzenia społeczeństwa obywatelskiego,</li> <li>• Upowszechnienie krajowych i zagranicznych form wolontariatu</li> <li>• Objęcie indywidualnymi formami wsparcia coraz większej liczby młodzieży,</li> <li>• Upowszechnienie nowych form aktywności zawodowej wśród młodzieży,</li> <li>• Zwalczanie alienacji społecznych</li> <li>• Przygotowanie młodego człowieka do samodzielności i pokonywania trudności bytowych</li> <li>• Podniesienie poziomu uczestnictwa młodzieży w życiu społecznym.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                              |                                                        |                        |                                                                             |
| Zadanie 2.2.<br>Wspieranie programów kulturalnych                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | a) koncentrowanie się na kulturze życia codziennego, kulturze tolerancji, współdziałaniu, współczuciu<br>b) Integracji międzypokoleniowej, międzyśrodowiskowej<br>c) Rozwój talentów twórczości młodzieżowej | WEiSS, instytucje kultury i sportu, placówki oświatowe |                        | Analiza ilości uczestników, analiza zaangażowania młodzieży                 |
| <u>Spodziewane efekty realizacji zadania:</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• poznawanie kultur i rozwój współpracy w tej dziedzinie między krajami</li> <li>• rozwój osobowości i kreatywności</li> <li>• zainteresowanie młodzieży życiem kulturalnym w kraju, mieście</li> <li>• zachęcanie do uczestnictwa w tworzeniu dorobku kultury</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                              |                                                        |                        |                                                                             |

| <b>Cel 3. Przeciwdziałanie marginalizacji młodzieży</b>                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                     |                          |                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania w ramach celu</b>                                             | <b>Sposób wykonania</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>Odpowiedzialni za realizację</b> | <b>Czas realizacji</b>   | <b>Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego</b>            |
| Zadanie 3.1.<br>Zaangażowanie szkół w realizację programów wychowawczych | a) diagnozowanie środowiska szkolnego<br>b) zdefiniowanie potrzeb i zagrożeń<br>c) przygotowanie i realizacja konkretnego programu wychowawczego<br>d) podjęcie współpracy z instytucjami<br>e) idea wspomagania przez nauczycieli wszechstronnego, osobowego rozwoju ucznia w wymiarze intelektualnym, emocjonalnym, psychicznym, społecznym, fizycznym i duchowym | WEiSS, placówki szkolne             | 2004/2005;<br>na bieżąco | Ocena programów realizowanych przez szkoły, analiza ilości uczestników |

**Spodziewane efekty zadania:**

- powstanie programu wychowawczego – będącego systemem działań wychowawczych i profilaktycznych
- przygotowanie do pozytywnego radzenia sobie z trudnymi wymaganiami, jakie przyniesie przyszłość
- otwarcie młodzieży się na pozytywne cele i wartości,
- utrwalenie zachowań asertywnych,
- uaktywnienie młodzieży w zakresie działań,
- wyzwolenie własnych inicjatyw wśród młodzieży,
- środowisko szkolne stanie się wolne od przemocy, narkotyków i zjawisk patologicznych,
- uświadomienie o istniejących zagrożeniach demoralizacji,
- umiejętność radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia demoralizacją,

|                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                          |                                                               |               |                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zadanie 3.2. Tworzenie warunków do „powrotu” do życia w społeczności młodzieży, która weszła w konflikt z prawem | a) organizacja zajęć (organizacja czasu): praca na rzecz innych osób (świetlice środowiskowe, wolontariat); udział w grupach „wsparcia”<br>b) opiekę specjalistów (wsparcie specjalistów)<br>c) organizacja miejsc pracy | WEiSS,<br>świetlice<br>środowiskowe,<br>placówki<br>oświatowe | Na<br>bieżąco | Analiza ilości uczestników,<br>badanie zaangażowania młodzieży w realizację zadań,<br>współpraca z Policją, Strażą Miejską |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Spodziewane efekty realizacji zadania:**

- uaktywnienie społeczności lokalnych w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów marginalizacji osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym
- wypracowanie schematu oddziaływania na środowisko lokalne mającego na celu wzmocnienie i koordynację działań prewencyjno-interwencyjnych w obszarze marginalizacji,
- ukształtowanie nowoczesnego instytucjonalnego systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oferującego profesjonalne usługi profilaktyczno-interwencyjne, w tym:
  - zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych placówek terapeutycznych z miejscami pobytu dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających terapii, z możliwością podjęcia pracy na rzecz tych placówek,
  - przeszkolenie kadry instytucji pomocy społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją,
  - tworzenie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej w ramach realizacji zatrudnienia socjalnego,
- bezpośrednie wsparcie udzielone osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz wykluczonym – głównie poprzez zapobieganie patologiom, wspieranie w dążeniu do samodzielności oraz rozwój towarzyszących temu działań wspierających,
  - objęcie szkoleniami młodych osób, które opuszczają placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, w zakresie przygotowania do samodzielnego życia, w tym zawodowego,
  - objęcie wsparciem psychologicznym młodzieży sprawiającej kłopoty wychowawcze, która uczy się i zdobywa zawód w Ochotniczych Hufcach Pracy w zakresie wypracowania zachowań pożądanых społecznie,
  - rozszerzenie oferty usług dla osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  - objęcie działaniami mającymi na celu zmianę sytuacji społecznej i zawodowej osób zaliczonych do grup zagrożonych marginalizacją, korzystających z różnego rodzaju świadczeń z pomocy społecznej,

Cel 4. Atrakcyjna oferta dla aktywnie spędzających czas wolny mieszkańców miasta.

| Zadania w ramach celu                                                                                                                           | Sposób wykonania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Odpowiedzialni za realizację                                     | Czas realizacji | Sposób monitorowania i ewaluacja celu strategicznego                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Zadanie 4.1. Adekwatny do potrzeb dostęp do bazy sportowo-rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej na terenie miasta                       | a) utworzenie sieci obiektów sportowych ogólnodostępnych do uprawiania sportów masowych<br>b) powstanie wielofunkcyjnego kompleksu sportowo-rekreacyjnego jako oferty dla uprawiania sportu na poziomie profesjonalnym<br>c) budowa infrastruktury turystycznej na istniejących szlakach turystycznych, budowa ścieżek i tras rowerowych, turystyczno – rekreacyjne zagospodarowanie parków i lasów w granicach administracyjnych miasta                                                         | Urząd Miejski we współpracy z instytucjami – Starostwo Powiatowe | 2004- -2008     | Analiza ilości uczestników i badanie zaangażowania mieszkańców w realizację zadań |
| Zadanie 4.2. Aktywne uczestnictwo mieszkańców podczas organizowanych imprez oraz prowadzonych w instytucjach kultury stałych zajęć tematycznych | a) wspieranie działań wałbrzyskich instytucji kultury oraz podmiotów kultury fizycznej w przygotowywaniu kompleksowej, wzajemnie uzupełniającej się oferty zagospodarowania czasu wolnego podczas ferii zimowych i wakacji,<br>b) koordynację organizowanych przez podległe Gminie jednostki imprez (festynów, imprez masowych itp.)<br>c) wspieranie działań Wałbrzyskiego Ośrodka Kultury w zakresie prowadzenia zajęć stałych skierowanych do dzieci i młodzieży jak i dorosłych mieszkańców. | Urząd Miejski we współpracy z instytucjami                       | 2004-2008       | Analiza ilości uczestników i badanie zaangażowania mieszkańców w realizację zadań |

### III. Polityka społeczna w realizacji strategii

Strategiczne cele w poszczególnych programach będą realizowane w oparciu o następujące zasady:

#### 1. Zasadę pomocniczości

Gmina, jako władza miejska, będzie koncentrowała się na tych zadaniach, których nie można przekazać innym podmiotom i które muszą być wykonane przez sektor publiczny. Problemy społeczne objęte strategią w zdecydowanej większości nie będą mogły być bowiem rozwiązane przez samych obywateli do których kierowane są programy. Aby polityka społeczna była efektywna dla realizacji celów strategicznych będzie wykorzystany potencjał organizacji pozarządowych.

#### 2. Zasadę solidaryzmu

Pewne zadania i obowiązki muszą być rozłożone na wszystkich adresatów strategii a w szczególności obciążenia związane z edukacją, bezpieczeństwem, kulturą oraz z zagrożeniami jakie niesie np. choroba, niepełnosprawność albo też wykołajenie czy przestępczość.

#### 3. Zasadę równości szans do świadczenia usług publicznych

Realizacja tej zasady zakłada otwartość do świadczeń i usług publicznych a tym samym,

przeciwdziałania marginalizacji społecznej. Adresatom programu gmina będzie udzielała wsparcia polegającego na uczestniczeniu w systemie świadczeń i usług publicznych, tj. do m.in. kształcenia, ochrony zdrowia, zatrudnienia, mieszkania itp..

#### ***4. Zasadę współodpowiedzialności***

Za kształt i realizację strategii odpowiadają wszyscy: władza publiczna, podmioty współpracujące tj. organizacje pozarządowe oraz adresaci poszczególnych programów tworzących strategię.

#### ***5. Zasadę ciągłości działania***

Oznacza ona gwarantowanie trwałości i efektywności rozwiązań systemowych służących minimalizowaniu źródeł zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego. Istniejące rozwiązania prawne umożliwiają realizację tej zasady.

#### ***6. Zasadę jawności i przejrzystości działania***

Każdy, nie tylko adresaci strategii, ma prawo do dostępu do informacji do bycia wysłuchanym, zapytanym. Gmina ma obowiązek umożliwić dostęp do informacji publicznej.

### **IV. Koordynacja realizacji strategii.**

Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 110 ust 4 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych. W wykonaniu tej funkcji MOPR m.in. powinien wyegzekwować każdego roku od realizatorów strategii materiały analityczne oraz dane z monitoringu i ewaluacji programów w celu dokonania oceny stopnia i efektywności ich realizacji przez radnych. Wyniki analiz będą pomocne w podejmowaniu decyzji w poszczególnych etapach realizacji strategii.

### **V. Zakończenie.**

Gwarancją skuteczności realizacji priorytetowych celów poszczególnych programów tworzących gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych jest trwałość i efektywność rozwiązań systemowych zapisanych w ustawie. Pozwolą one bowiem, w istniejących uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych miasta Wałbrzycha, na stopniowe minimalizowanie źródeł zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego, a w przyszłości na wyeliminowanie tych zagrożeń.